

tåle

beslutningsstøtte, skriver Hanne Line Wærness.
Illustrasjonsfoto: iStock

utviklingshemming kan utøve sitt medborgerskap i praksis.

Likhet for loven gjelder alle, uansett funksjonsnivå. Rapporten fra diskrimineringsombudet viser at kommunene i stor grad utøver ulikhet gjennom ikke å ta hensyn til utviklingshemmedes rett til selvbestemmelse og medvirkning.

Jeg utdanner morgendagens vernepleiere. Mange vernepleiere arbeider med mennesker som i liten grad er i posisjon til å hevde sine rettigheter, det gir oss et særlig ansvar for å være talsperson for å ivareta rettigheter og verdig omsorg. Det er en ambisjon å utdanne engasjerte og reflekterte vernepleiere som tør å si ifra når de opplever at menneskeverdet blir krenket.

Nå sier jeg ifra om at personer med utviklingshemming blir krenket. Av det offentlige. Det er i beste fall en urett. I verste fall er det systematisk diskriminering.

Det skal vi ikke tåle.

Hva er det med nordmenn?

KLIMA

SIMEN BONDEVIK

Leder i Unge Sentrum, klimapolitisk talsperson Partiet Sentrum

En ny EU-studie som har tatt for seg innbyggers holdninger til klimaforskning og klimaendringer viser at Norge skiller seg ut som ekstra skeptiske til menneskeskapte klimaendringer. Når nordmenn viser så stor mistillit til klimaforskning og benekter fakta er vi nødt til å stille oss spørsmålet – hva har gått galt?

Av de seks europeiske landene studiene tok for seg var altså vi nordmenn de mest klimaskeptiske. 24 % av nordmennene som er spurt sier de ikke tror klimaendringene er menneskeskapt, til sammenligning sa kun 10 % prosent av italienerne det samme. Disse tallene er heller ikke unike – en undersøkelse fra BT i 2019 viste at 22 % tror klimaendringene bare er naturlige svingninger.

Hvorfor evner ikke nordmenn å ta innover seg fakta om klimaendringene? Alle seriøse studier, forskere og fagmiljøer er helt samstemte: klimaendringene er menneskeskapt. Ekstra paradoksalt blir nordmenns klimafornektelse og mistillit til klimaforskning når vi vet at nordmenn på generell basis har rekordhøy tillit til forskning.

Jeg tror det er flere grunner til at så mange nordmenn ikke tror på menneskeskapte klimaendringer. Mye av forklaringen ligger nok i at vi er så privilegerte at vi ikke merker konsekvensene av klimakrisen på kroppen i like stor grad som mange andre. Der folk andre steder i verden opplever naturkatastrofer og ekstremvær slipper vi i Norge relativt billig unna.

Paradoksalt nok er det rike land som

Paradoksalt nok er det rike land som Norge med forurensende petroleumsvirksomhet som har bidratt mest til klimakrisen, skriver Simen Bondevik.
Foto: Carina Johansen/NTB

Norge med forurensende petroleumsvirksomhet som har bidratt mest til klimakrisen. Samtidig som vi merker minst til konsekvensene av klimaendringene. Klimakrisen er ekstremt urettferdig, og når det er vi nordmenn som rammes minst fører det kanskje til at kriseforståelsen blir dårligere.

Oljeavhengigheten vår har nok også bidratt til klimaendring-fornektelse. Mange er nok mer bekymret for velferdsstaten vår, egen økonomi og arbeidsplasser enn for konsekvensene av klimakrisen. Vi er nødt til å klare å kommunisere at disse to tingene ikke er direkte motstridende. En grønn omstilling kan skape nye arbeidsplasser og gi oss en mer bærekraftig økonomi på sikt.

Vi er nødt til å gjøre det vi kan for å få så mange som mulig nordmenn med i kampen for å stoppe klimakrisen.

Kanskje må vi klimaaktivister gå litt i oss selv – er alle aksjonsformer vi benytter hensiktsmessig? Snakker vi på en måte som gjør at vi drar folk med oss – eller skremmer vi dem bort fra klimakamp? Disse spørsmålene er viktige å stille.

Samtidig er jeg overbevist om at det største ansvaret ligger hos politikerne på Stortinget. Handlingslamelsen de har vist i møte med klimakrisen gir innbyggerne et inntrykk av at det ikke er så farlig. Retorikken de bruker viser at de ikke forstår hvor akutt klimakrisen er. Tiltakene for å stoppe klimakrisen og opplyse folk om klimaendringer har uteblitt over lang tid.

Vi trenger en klimarevolusjon blant det politiske flertallet i Norge. De må bruke en retorikk som viser kriseforståelse og handle for å stoppe klimakrisen. Noe annet har vi ikke råd til.

Aktivitet kan erstatte mange piller

ALDERDOM

LONE KOLDBY

Daglig leder og grunnlegger av Aktivitetsdosetten

Hvilken behandling foretrekker du til bestefar? Neddoping av hjernen eller meningsfulle aktiviteter? Det er på høy tid at kommunene setter av øremerkede midler til meningsfulle tiltak og aktiviteter som erstatning for farlige medikamenter.

Få det inn i budsjettene!

I aviser og på sosiale medier kan man støtt og stadig lese interessante historier fra personer som har sluttet å bruke ulike medikamenter og erstattet dem med meningsfulle aktiviteter.

Men det krever mye krefter å sette i gang dette selv, og for mange eldre er det en umulig oppgave.

Jeg har jobbet mange år på sykehjem,

og i løpet av de siste årene er sykehjemsbeboere blitt mer sårbare og syke når de endelig får bevilget en fast langtidsplass. Ifølge smerte- og demensforsker Bettina Husebø står hver sykehjemsbeboer i Norge i gjennomsnitt på åtte ulike medikamenter, hvorav mer enn 40 % er av en type som påvirker hjernen.

Er hjernen svekket fra før, for eksempel av en demensdiagnose, vil disse stoffene ha en negativ effekt på hjernen da stoffene interagerer med hverandre. Den ønskede effekten vil ofte bli overskygget av en neddopende virkning, og medisinen vil kunne forverre sykdommen hos den eldre. På sikt vil det gjøre mye større skade enn gagn.

Derimot vet vi gjennom forskning og praksis at ikke-medikamentelle behandlinger har stor effekt på en rekke tilstander. Musikkopplevelser kan virke smertestillende, en spassertur i frisk luft kan øke blodgjennomstrømmingen, besøk av barnebarn eller dyreassistert terapi kan virke som en lykkepille.

Likevel klarer vi ikke å få dette inn på et likeverdig nivå med medisin. Det er opp til ildsjelene på sykehjemmet å tilrettelegge et interessant tilbud som den enkelte beboer kan sette pris på. Dessverre skjer dette alt for ofte sporadisk og tilfeldig. Tid og ressurser strekker ikke til.

Det er på høy tid å få innført kvalitetstiltak som virker. I budsjettene blir det satt av midler til vanlig medisin, kaffe, bleier og annet. Det må også bevilges midler til å innføre systematisk, meningsfull aktivitet på sykehjem. Aktivitet som er tilpasset den enkeltes livshistorie og behov.

For å lykkes med dette kreves det at de ansattes kompetanse, forståelse og empati styrkes og at det bevilges midler til gjennomføring av dette. Det finnes uendelig mange muligheter for å skape en god, verdig, trygg og trivelig tilværelse i livets slutfase.

Det er ikke medisineringsen som avgjør dette, men derimot hva hverdagen inneholder.